

JAN CHMIELEWSKI¹

Dopuszczalność wykorzystania informacji z internetowej encyklopedii Wikipedia w rozstrzygnięciu oraz uzasadnieniu prawnym wyroku sądu administracyjnego.

Glosa aprobująca do wyroku WSA w Gliwicach z 14 grudnia 2022 r., II SA/GI 1201/22, LEX nr 3454101²

Wpłynął: 4.04.2024. Akceptacja: 16.07.2024

Streszczenie

W wyroku z 14 grudnia 2022 r., II SA/GI 1201/22, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach stwierdził, że ogólne zasady wykładni prawa, w przypadku braku definicji legalnej, nakazują sięgnięcie do językowego znaczenia określonego pojęcia, w tym także do definicji zawartej w Wikipedii. Zdaniem Sądu należy mieć jednak świadomość, że Wikipedia nie jest słownikiem ani encyklopedią tworzoną przez specjalistów, wedle określonych reguł, może zatem zawierać nieścisłości lub przekłamania. Centralnym problemem prawnym glosowanego wyroku jest zakres wykorzystania Wikipedii w operatywnej wykładni prawa. Sformułowana teza orzecznicza dotyka interesującego zagadnienia ogólnej użyteczności Wikipedii jako źródła wiedzy, przede wszystkim oceny dopuszczalności jej stosowania w konstruowaniu wypowiedzi wartościujących oraz argumentacyjnych. Wedle glosatora, prezentowany pogląd zasługuje na pełną aprobatę, gdyż dostrzegając zalety Wikipedii, skład orzekający postuluje ostrożne podejście do zawartych w niej informacji. W niniejszym opracowaniu starano się wzmocnić to stanowisko, argumentując, że korzystanie z internetowej encyklopedii niesie za sobą potencjalnie duże ryzyko i dlatego też powoływanie się na nią w treści rozstrzygnięcia sądowego nie może odbywać się w sposób bezrefleksyjny.

Słowa kluczowe: Wikipedia, wiarygodność, sądownictwo administracyjne, uzasadnienie wyroku, prawo administracyjne.

¹ Prof. ALK dr hab. Jan Chmielewski – Akademia Leona Koźmińskiego (Polska); e-mail: jchmielewski@kozminski.edu.pl; ORCID: 0000-0001-5818-7339.

² Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

JAN CHMIELEWSKI

Admissibility of using information from the online encyclopaedia Wikipedia in the decision and legal justification of the judgment of an administrative court.

A comment approving the judgment of the Provincial
Administrative Court in Gliwice of December 14, 2022,
II SA/GI 1201/22, LEX no. 3454101³

Abstract

In the judgment of December 14, 2022, II SA/GI 1201/22, the Provincial Administrative Court in Gliwice stated, that the general principles of legal interpretation, in the absence of a legal definition, require reaching to the linguistic meaning of a specific notion, including the definition contained in Wikipedia. However, when appreciating the importance of technology, one should be aware that Wikipedia is not a dictionary or encyclopaedia created by specialists according to specific rules; may therefore contain inaccuracies or distortions. The central legal problem of the commented judgment is the scope of using Wikipedia in the operational interpretation of law. The jurisprudential thesis concerns interesting issue of the general usefulness of Wikipedia as a source of knowledge, primarily the assessment of the admissibility of its use in constructing evaluative and argumentative statements. According to the glossator, the presented view expressed in the judgment of the Provincial Administrative Court in Gliwice deserves full approval, because recognizing the undoubted advantages of Wikipedia, the judges call for a cautious approach to the information contained therein. This study attempts to strengthen this position by arguing, that using an online encyclopaedia carries a potentially high risk and therefore referring to it in a court decision always requires additional consideration and cannot be done thoughtlessly.

Keywords: Wikipedia, credibility, administrative justice, justification
of the judgment, administrative law.

---

³ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Na mocy komentowanego wyroku WSA w Gliwicach uchylił zaskarżoną decyzję wojewody oraz poprzedzającą ją decyzję starosty w przedmiocie pozwolenia na budowę.

Istota sporu polegała na tym, czy wskazana w projekcie budowlanym konstrukcja dachu była symetryczna, stosownie do wymogów określonych w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Wedle projektu dach budynku biurowo-magazynowego był prostokątem, lecz projektant zastosował tu inne niż tradycyjne rozwiązanie. Mianowicie kalenica przebiegała po przeciwległych rogach tego prostokąta co oznacza, że połacie dachu stanowiły identyczne figury – trójkąty prostokątne.

Organy administracji architektoniczno-budowlanej przyjęły „lustrzaną” koncepcję symetrii, w której połacie dachu powinny stanowić swoje idealne odbicie wzdłuż linii kalenicy. Z kolei inwestor we wniesionej skardze wywiódł, że miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w ogóle nie definiuje pojęcia „dachu symetrycznego”, nie ograniczając tym samym projektanta oraz inwestora do jednego rodzaju symetrii. Jednocześnie skarżący powołał pojęcie „symetrii” zamieszczone w Wikipedii. W ślad za cytowaną definicją wyróżnił także różne rodzaje tego pojęcia, konkludując, że w świetle przedstawionej w encyklopedii internetowej koncepcji zaprojektowany budynek posiada dach symetryczny utworzony na skutek zastosowania „symetrii środkowej” będącej zarazem klasycznym przykładem takiej symetrii.

WSA w Gliwicach stwierdził, że organy administracji architektoniczno-budowlanej nie wykazały, iż zaprojektowany dach budynku jest „niesymetryczny”, podczas gdy strona skarżąca (inwestor) przedstawiła logiczną argumentację, że jest wręcz odwrotnie. Jednocześnie sędziowie zwrócili uwagę, że wprawdzie skarżący odwołał się do definicji zawartej w Wikipedii, to jednak nie jest ona ani słownikiem, ani encyklopedią tworzoną przez specjalistów, wedle określonych reguł i w konsekwencji może zawierać nieścisłości lub przekłamania. Dalsze rozważania WSA w Gliwicach oparł m.in. na Encyklopedii PWN i to właśnie ona, a nie Wikipedia, doprowadziła skład orzekający do powyższej konkluzji.

Podzielając stanowisko WSA w Gliwicach, należy najpierw zauważyć, że w gruncie rzeczy truizmem jest stwierdzenie, iż obecnie Wikipedia zyskuje coraz większą akceptację. Łatwość dostępu do jej treści sprawia, że wzrasta częstotliwość korzystania z niej jako pełnowartościowego źródła wiedzy. Z największym natężeniem

to zjawisko występuje w dydaktyce akademickiej, w procesie powstawania prac zaliczeniowych, ale także licencyjnych oraz magisterskich. Jest ono również widoczne w pracach pisanych z myślą o awansie naukowym, w publikowanych monografiach, artykułach naukowych oraz podręcznikach⁴. Korzystanie z Wikipedii, poza jurydycznymi badaniami naukowymi, dotyczy także stosowania prawa i bywa oceniane niejednoznacznie, gdyż istnieje prawdopodobieństwo powołania w wypowiedzi (np. w opracowaniu naukowym lub wyroku sądowym) wpisu z Wikipedii, który został zafałszowany bądź zmanipulowany. Pojawia się w związku z tym uzasadnione pytanie, czy możemy przyjąć, że Wikipedia stanowi wiarygodne, solidne źródło wiedzy.

Z całą pewnością Wikipedia jest swego rodzaju fenomenem. Nie sposób zaprzeczyć, że będąc szczególną formą współdziałania, przyczynia się do budowy kapitału społecznego. Jest ona instytucją *par excellence* wyłaniającą się, opartą na demokracji wiedzy i samoorganizacji tworzących ją podmiotów działających także z przyczyn altruistycznych⁵; inspiruje przez to do głębszej refleksji. Mamy bowiem do czynienia z dynamiczną i zarazem transparentną społecznością, umożliwiającą badanie dostarczania oraz rozpowszechniania wiedzy. W czasie, gdy trwa dyskusja nad wiarygodnością jej treści, Wikipedia nieustannie dostosowuje się do rzeczywistości, aby chronić swoją pozycję epistemiczną⁶. Wikipedia, sama dostarczając wiedzy, stanowi zarazem przedmiot interdyscyplinarnych dociekań naukowych, w których jest ona badana w szerszym kontekście funkcjonowania omawianej instytucji jako społeczności internetowej⁷.

⁴ Oto kilka przykładowych i najnowszych publikacji z zakresu prawa, w których powołano się na Wikipedię: J. Matarewicz, *Świadczenia złożone w VAT. Zasady stosowania z przykładami nieprawidłowości i nadużyć*, Warszawa 2020; J. Wyczik, *Hazard w e-sporcie. Wybrane zagadnienia*, [w:] K. Grzybczyk (red.), *E-sport. Prawne aspekty*, Warszawa 2021; K. Grzybczyk, *Skradziona kultura. Jak Zachód wykorzystuje cudzą własność intelektualną*, Warszawa 2021; M. Szwedowska, *Mediacje grupowe – na przykładzie Kregów Naprawczych według koncepcji Dominika Bartera*, [w:] C. Rogula, A. Zemke-Górecka (red.), *Mediacja w praktyce mediatora i pełnomocnika*, Warszawa 2021; K.M. Gorzkowska, *Odpowiedzialność za działania sztucznej inteligencji*, [w:] A. Kidyba, A. Olejniczak (red.), *Nowoczesne technologie. Szansa czy zagrożenie dla funkcjonowania przedsiębiorców w obrocie prawnym i postępowaniach sądowych*, Warszawa 2022; A. Kappes, *Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji. Rzeczywista potrzeba czy kreacjonizm prawniczy?*, [w:] S. Byczko, A. Kappes, B. Kucharski, U. Promińska (red.), *Non omne quod licet honestum est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera*, Warszawa 2022; I. Basińska-Cedro, *Postępowanie naprawcze*, [w:] P. Jarzyński (red.), *Inwestycje budowlane w praktyce*, Warszawa 2022.

⁵ Autorzy wpisów w Wikipedii poświęcają swój wolny czas na rozbudowę/modyfikację tego zasobu wiedzy.

⁶ Tak: K. Frost-Arnold, *Wikipedia*, [w:] D. Coady, J. Chase (red.), *The Routledge Handbook of Applied Epistemology*, London 2018, s. 37.

⁷ Zob. np. D. Jemielniak, *Życie wirtualnych dzikich. Netnografia Wikipedii, największego projektu współtworzonego przez ludzi*, Warszawa 2013, passim; A.S. Bruckam, *Czy można ufać Wikipedii? Społeczności internetowe i konstrukcja wiedzy*, Warszawa 2022, passim.

Jak już zauważono, wykorzystywanie zasobów Wikipedii wykracza poza dyskurs naukowy, gdyż możemy je obserwować również w praktyce stosowania prawa. Świadczy o tym dowodnie glosowany wyrok. Wydaje się, że rola Wikipedii sukcesywnie tutaj wzrasta. Jest ona zasobem wiedzy cytowanym we wnoszonych środkach prawnych⁸ oraz uzasadnieniach indywidualno-konkretnych rozstrzygnięć⁹. Poza nauką, to właśnie w szeroko rozumianej sferze prawnej Wikipedia zyskała przestrzeń, w której czuje się coraz pewniej i w której wyraźnie zwiększa się częstotliwość jej uwzględniania¹⁰.

W sferze prawa administracyjnego *sensu largo* Wikipedią posługują się organy administracji publicznej, wydając indywidualne akty administracyjne (np. decyzje administracyjne) oraz powołane do kontroli działania tych organów sądy administracyjne najczęściej wtedy, gdy ustalają treść kategorii normatywnych (instytucji, pojęć, zasad itd.), których nieostrość znaczeniowa powoduje (istotne) wątpliwości interpretacyjne. Tytułem przykładu wskażmy, że Wikipedia została użyta do wytłumaczenia pojęcia konstrukcyjnego normy prawnej uzasadniającego zastosowanie, w drodze decyzji, ulgi w podatku rolnym¹¹. W innym orzeczeniu Naczelny Sąd Administracyjny odesłał w uzasadnieniu wyroku do definicji biohumusu zamieszczonej w Wikipedii, co miało znaczenie dla nakazania wycofania z obrotu nawozu i ustalenia opłaty sankcyjnej¹². Jeszcze innym razem Wikipedia posłużyła do wyjaśnienia, czym jest budynek parterowy. W tym celu skład orzekający sięgnął do definicji kondygnacji zawartej w encyklopedii internetowej¹³. Te orzeczenia nie wyczerpują sytuacji, w których sądy administracyjne odwoływały się do wiadomości zawartych w Wikipedii.

W celu uściślenia należy dodać, że w judykaturze podkreśla się także ograniczoną wiarygodność Wikipedii. W jednym z wyroków Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie zauważył, że jest ona encyklopedią edytowaną przez użytkowników, zatem nie stanowi pewnego źródła informacji. Implikacja tego stwierdzenia jest następująca: wydruk ze strony internetowej Wikipedii jest dowodem, który nie cieszy się specjalnym domniemaniem prawidłowości informacji w nim zawartych¹⁴. W bardziej radykalnym ujęciu przyjmuje się, że Wikipedia

⁸ Są to rozmaite środki zaskarżenia wnoszone przez strony, w tym środki odwoławcze, takie jak odwołania, zażalenia, skargi, apelacje itd.

⁹ Np. decyzji administracyjnych, orzeczeń sądowych.

¹⁰ Jej stosowanie wynika przypuszczalnie z łatwości, z jaką można pozyskać informację, co ma znaczenie zwłaszcza przy dużej liczbie wydawanych orzeczeń. Natomiast Wikipedia rzuca się w oczy właśnie w prawie, gdyż bardzo często rozstrzygnięcia są po prostu publikowane i przez to ogólnodostępne.

¹¹ Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 22 czerwca 2005 r., sygn. akt I SA/Wr 3168/03, LEX nr 715640.

¹² Wyrok NSA z dnia 22 czerwca 2007 r., sygn. akt II GSK 50/07, LEX nr 338609.

¹³ Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II SA/Gl 640/20, LEX nr 3096456.

¹⁴ Zob. wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 listopada 2021 r., sygn. akt VI SA/Wa 1754/21, LEX nr 3350043.

nie jest wiarygodnym źródłem jakiegokolwiek informacji; tym bardziej wiedzy specjalistycznej¹⁵. Z tymi stwierdzeniami koresponduje komentowany wyrok.

Powyższe przykłady – selektywne i zawężone do dziedziny prawa administracyjnego – odzwierciedlają ogólne trendy, które nie stanowią przecież wyłącznej domeny polskiego porządku prawnego. Wykorzystywanie Wikipedii w praktyce prawniczej to zjawisko uniwersalne i nie da się go zamknąć w granicach jednej kultury albo jednego systemu prawnego. Tę kwestię dobrze ilustrują badania empiryczne pokazujące, że w amerykańskim wymiarze sprawiedliwości, analogicznie do systemu polskiego, informacje z Wikipedii mogą być przydatne w określonych przypadkach; służą głównie rozumieniu pewnych manier językowych (slang) lub ustaleniu właściwego znaczenia terminu mowy potocznej¹⁶. Natomiast w edukacji prawniczej wpisy z Wikipedii mogą być wykorzystywane do poszukiwania oraz identyfikowania słów kluczowych (ważnych dla dalszych poszukiwań informacji), jak również na zasadzie odesłania do innych źródeł wiedzy¹⁷.

Niezależnie od tego, czy mamy do czynienia z prawem stanowionym, czy kontynentalnym, problemy związane z Wikipedią wykazują konwergencję. Generalnie sprowadzają się do dopuszczalności stosowania omawianego zasobu wiedzy w ogóle oraz sposobów jego używania w szczególności.

Sama skala zjawiska pokazuje, że niewłaściwe jest kategoryczne stwierdzenie, iż sądy nie powinny cytować Wikipedii¹⁸. Najwyraźniej judykatura uznaje Wikipedię za odpowiednie źródło wiedzy przynajmniej w niektórych sprawach. Jednakże potencjalne pułapki korzystania z Wikipedii są oczywiste dla każdego, kto napotkał błędne lub wprowadzające w błąd wpisy w Wikipedii. Rodzi to dylemat, czy istnieją sytuacje, w których korzyści płynące z korzystania z Wikipedii przeważają nad ryzykiem takiego postępowania¹⁹. Trafiamy tutaj w sedno zagadnienia. Piszący uzasadnienie swojego rozstrzygnięcia sędzia sprawozdawca poza tym, że musi przed jego podjęciem przeprowadzić skomplikowany proces ważenia racji, zasad, wartości, twierdzeń o faktach itd. – stosowanie prawa to nieustanne ważenie i wyważanie – powinien niejako równolegle przesądzić w wewnętrznym procesie myślowym, po pierwsze, czy powołanie się na Wikipedię jest w danej sprawie

¹⁵ Por. wyrok WSA w Białymstoku z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt I SA/Bk 692/19, LEX nr 2773841.

¹⁶ L.F. Peoples, *The Citation of Wikipedia in Judicial Opinions*, „Yale Journal of Law & Technology” 2009, 1, s. 50.

¹⁷ E. Barnett, R. Baer, *Embracing Wikipedia as a Research Tool for Law: To Wikipedia or Not to Wikipedia*, „The Law Teacher” 2011, 2, s. 195.

¹⁸ Analogiczne uwagi dotyczą studentów korzystających z tej bazy. Wedle badań ankietowych ich liczba będzie stale wzrastać, co dotyczy także studentów prawa. Podkreśla się, że zakazanie i stygmatyzacja jej używania nie stanowi żadnego rozsądnego środka zaradczego, tak: E. Barnett, R. Baer, op. cit., s. 211.

¹⁹ J.L. Gerken, *How Courts Use Wikipedia*, „Journal of Appellate Practice and Process” 2010, 1, s. 192.

nieodzowne i w ogóle celowe, po drugie, czy zwiększy siłę argumentacji, czy też uzyska się w ten sposób wynik przeciwny, gdyż powołanie Wikipedii spowoduje spłytenie, trywializację argumentów.

Zauważmy, że mamy tutaj do czynienia z pewną taktyką działania. Jej rezultat może być budujący lub dewastujący dla konkretnego orzeczenia, w każdym razie w szerszej perspektywie będzie się on przekładał na społeczny odbiór władzy sądowniczej i zaufanie do niej.

Dlatego też pytanie: używać – dla potrzeb rozstrzygnięcia sądowego – Wikipedii czy nie, a raczej odpowiedź na nie, staje się tak paląca. Jakkolwiek na pierwszy rzut oka wydaje się, że rozwiązanie musi mieć charakter kazualny, bo nie powinno odbywać się w oderwaniu od konkretnego przypadku, to jednak można tutaj wskazać pewne zobiektywizowane kryteria – istotne punkty orientacyjne w procesie wyważania tej kwestii i, jak sądzę, dochodzenia do optymalnych konkluzji. Otóż fakt zaczerpnięty z Wikipedii (lub potwierdzony przez nią) można kwalifikować na podstawie jego związku z zagadnieniami definiującymi daną sprawę. Tego rodzaju fakt może być drugoplanowy, peryferyjny, może więc służyć tylko w zakresie, w jakim jest używany w orzeczeniu w związku z uwagami i wtrętami retorycznymi. Ale jednocześnie fakt w przyjętym tu znaczeniu może być faktem prawnie doniosłym, a niekiedy nawet rozstrzygającym (np. w kwestii semantyki spornego pojęcia). Im większy jest ten wpływ, tym ostrożniej Wikipedia powinna być uwzględniana przez podmiot stosujący prawo²⁰.

Atutem Wikipedii jest prędkość budowania tego zasobu wiedzy. Zanim informacje na jakiś temat znajdują się w tradycyjnych opracowaniach, zapewne będą one mniej lub bardziej dokładnie w niej omówione. Co więcej, mogą przez długi czas pozostawać wyłączną domeną encyklopedii internetowej. W pewnych warunkach Wikipedia stanowi w zasadzie jedyne źródło informacji²¹ lub pozwala błyskawicznie odnaleźć bardziej wiarygodne źródła²². Jest to istotny argument przemawiający na rzecz korzystania z niej przy wymierzaniu sprawiedliwości. Ale powyższe uzyskuje jeszcze nowy, dodatkowy wymiar. Ludzie często – jako istoty działające racjonalnie – dążą do maksymalizacji efektów kosztem minimalizacji nakładów pracy. Czyni to możliwość korzystania z Wikipedii bardzo kuszącą, zwłaszcza gdy znacząco ogranicza ponoszone wysiłki. Krótko mówiąc, oportunizm może

²⁰ Zob. J.L. Gerken, op. cit., s. 193–224.

²¹ Można sobie łatwo wyobrazić sytuację, w której np. monografia traktująca o interesującym nas problemie jest niedostępna, została wypożyczona z biblioteki i jest przetrzymywana, nie sposób ją gdziekolwiek nabyć itd. Przeważnie dotyczy to starszych, klasycznych opracowań o symbolicznych wręcz nakładach. Ich zdobycie bardzo często graniczy z cudem albo jest po prostu niemożliwe.

²² Tak: D. Murley, *In Defense of Wikipedia*, „Law Library Journal” 2008, 3, s. 594.

wziąć górę nad rzetelnością, ponieważ ze względu na łatwość dostępu informacje z Wikipedii nie są konfrontowane z innymi źródłami wiedzy.

Tą drogą doszliśmy do wątpliwości dotyczących rzetelności zasobów internetowej encyklopedii, które rzutują także na zakres jej stosowania w wymierzaniu sprawiedliwości. Te wątpliwości są niejako na trwałe wpisane w omawiany zasób wiedzy, gdyż wynikają z samej natury narzędzia, jak również technicznego procesu budowania jego treści. To, co jest siłą Wikipedii, przesądza jednocześnie o jej słabości. Jej fenomen polega na tym, że hasła może tutaj tworzyć lub modyfikować każdy, nawet na zasadzie anonimowości, tj. bez konieczności logowania się. Hasło może zostać stworzone lub poprawione przez specjalistę z danej dziedziny, ale nie zawsze tak jest. W efekcie nie wszystkie hasła spełniają wymogi metodologiczne danej dyscypliny (dziedziny), co stawia pod znakiem zapytania merytoryczną higienę ich genezy bądź kompilacji (hasła mogą powstawać modułowo poprzez dopisywanie do nich poszczególnych komponentów). Możemy wprawdzie dokonać weryfikacji autorów danego hasła, jak również prześledzić przebieg prac w ujęciu chronologicznym (zakładka „Historia i autorzy”). Problem tkwi jednak w tym, że autorzy częściej używają pseudonimów internetowych (tzw. nicków), aniżeli piszą pod własnym imieniem i nazwiskiem²³. Jest charakterystyczne, że hasła mogą podlegać – i niestety podlegają – aktom wandalizmów, takich jak dopisywanie treści nieobyčajnych, gorszących, nieprawdziwych, zmanipulowanych, kontrfaktycznych itd. Szczęśliwie istnieją mechanizmy wykrywania tych aktów i naprawiania treści haseł (przywracanie ich pierwotnej treści), zaś długość reakcji ulega wyraźnemu skróceniu. Ale dopóki tworzenie Wikipedii opiera się na otwartym dostępie, co stanowi przecież jej istotę, dopóty będzie ona narażona na wrogie działania, także intencjonalne – przeważnie podprogowe – zniekształcanie zawartych w niej treści.

Sama Wikipedia próbuje się przed tymi zagrożeniami bronić. Służą temu wypracowane tzw. filary Wikipedii oraz wynikające z nich bardziej szczegółowe zasady jej funkcjonowania. Za najważniejszą zasadę, biorąc pod uwagę cel niniejszych rozważań, należy uznać wymagany przy opracowywaniu haseł neutralny punkt widzenia (*neutral point of view* – NPOV). Zdaniem D. Jemielniaka, mimo iż brzmi ona „jak pozytywistyczny idealizm, w praktyce sprowadza się do sytuacji, w której artykuły nie mogą być stronnicze, za to muszą dokładnie przedstawiać wszystkie opisane w wiarygodnych źródłach aspekty zagadnienia, proporcjonalnie do ich istotności. Nawet jeśli praktyczne zastosowanie tej zasady nie jest zawsze bliskie ideałowi (...), stanowi ona jedną z najściślej przestrzeganych reguł rozwijania haseł (...)”²⁴. Z zasady neutralności wywodzi się wymóg wiarygodności

²³ Dokładne proporcje wymagałyby przeprowadzenia pogłębionych badań ilościowych.

²⁴ D. Jemielniak, op. cit., s. 41.

wykorzystanych źródeł oraz ich uprzedniej publikacji wraz z towarzyszącym mu nakazem nieprzedstawiania twórczości własnej i respektowania praw autorskich. Zasada NPOV opiera się zarówno na bezstronności, jak i neutralności artykułów zamieszczanych w Wikipedii. Pisanie bezstronne zakłada uwzględnienie wszystkich znanych autorowi punktów widzenia, rzetelne przedstawianie wszystkich argumentów („za” oraz „przeciw”), wskazywania – w miarę możliwości – kto opowiada się za którym stanowiskiem i dlaczego. W tak rozumianą bezstronność wpisuje się unikanie przymiotników wartościujących, a w przypadku gdy autorami artykułu (hasła) jest większa liczba osób – niezamieszczanie akapitów końcowych, które przesądzałyby, czyj punkt widzenia jest miarodajny. Z kolei pisanie w sposób neutralny jest równoznaczne z niepowiadamieniem się po żadnej stronie; w tym wymogu zawiera się nakaz bezstronnego opracowania hasła, nawet jeżeli jego autor nie zgadza się ze stanowiskiem prezentowanym we wpisie²⁵.

Kwestią otwartą pozostaje, na ile powyższe zasady – niewątpliwie słuszne – są w praktyce realizowane przez autorów haseł, a na ile nie wychodzą poza fasadowe postulaty, stanowiąc trudny do rzeczywistego wyegzekwowania postulat teoretyczno-deontologiczny. Niestety nadal jednak – pomimo zastosowania tego rodzaju wymogów optymalizacyjnych (stanowiących przecież jakieś zabezpieczenie systemu) – w Wikipedii występują dość poważne mankamenty nieuniknione przy skali oraz technologii powstawania internetowej encyklopedii. Tych mankamentów nie należy ani bagatelizować, ani wyolbrzymiać. Z całą pewnością nie powinniśmy tracić ich z oczu w sytuacji, gdy decydujemy się wykorzystywać Wikipedię jako źródło używane do konstrukcji określonej wypowiedzi.

Pierwsza kwestia, dość dobrze rozpoznana w praktyce funkcjonowania Wikipedii, dotyczy faktycznej możliwości oceny wiarygodności wpisów, w których tworzeniu brało udział wielu autorów. Tych autorów, co było już sygnalizowane, mogą być dziesiątki lub nawet setki. Rzecz charakterystyczna: niekiedy ich aktywność ogranicza się do jednego stwierdzenia lub poprawienia interpunkcji bądź stylu wpisu. Dlatego też fakt, że dane hasło zostało napisane np. w stylu charakterystycznym dla fizyka, wcale nie gwarantuje, iż jakiegokolwiek stwierdzenie w ramach tego hasła zostało napisane przez eksperta w dziedzinie fizyki. Ponieważ jednak każde stwierdzenie może być napisane przez innego autora, precyzja jednego stwierdzenia nie zapewnia, że inne twierdzenia zostały napisane przez tego samego, znającego się na rzeczy autora²⁶.

Drugą kwestię stanowi problem tzw. cytogenezy (*citogenesis*), która przebiega w ten sposób, że jakaś informacja jest dodawana do Wikipedii, ale bez podania jej

---

²⁵ Ibidem, s. 310.

²⁶ K. Frost-Arnold, op. cit., s. 31.

źródła (brakuje stosownego odesłania). Z czasem pojawia się ona w obiegu, gdyż podchwyciły ją media. Z kolei później na tę informację podaną w mediach powołuje się autor hasła, aktualizując je w Wikipedii i podając tę informację jako źródło²⁷. Wskutek cytogenezy w dyskursie publicznym pojawia się źródło, które nie ma żadnego oparcia w rzeczywistości²⁸. Długość cyklu życia takiego źródła, funkcjonującego na zasadzie błędnego koła, zależy od tego, w jakim tempie zostanie wychwycone i naprawione (i czy w ogóle?), a to z kolei, mówiąc najkrócej, jest uwarunkowane popularnością, jaką cieszy się dane hasło.

Doszliśmy w ten sposób do kolejnej, tym razem fundamentalnej kwestii, która prowokuje pytania o Wikipedię jako źródło wiedzy. Otóż, jak zauważa D. Fallis, wszelkie błędy w internecie można poprawić natychmiastowo bez konieczności czekania na kolejne wydanie drukowanej książki. W praktyce poprawianie stron internetowych trwa jednak zwykle nieco dłużej, gdyż większość witryn może być edytowanych tylko przez niewielką liczbę osób. Inaczej jest w przypadku Wikipedii, ponieważ każdy, kto znajdzie w niej błąd, może go błyskawicznie skorygować (i jest do tego zachęcany). Co więcej – tutaj trafiamy w sedno problemu – jest wielce prawdopodobne, że większa liczba odwiedzających Wikipedię doprowadzi do zwiększenia wykrycia i poprawienia błędów. Jednakże trzeba przyznać, że wiele wpisów w Wikipedii jest wykorzystywanych ze znacznie mniejszą częstotliwością przez znacznie mniejszą liczbę użytkowników. Efekt tego jest następujący: nie będą one tak często sprawdzane pod kątem znajdujących się w nich błędów. Ponieważ jednak takie wpisy nie mają wielu czytelników, potencjalny koszt epistemiczny błędów w tych wpisach jest również proporcjonalnie niższy²⁹. Jest to zarazem najpoważniejsze zastrzeżenie skierowane wobec Wikipedii. Jakie są tego implikacje? W świetle powyższych stwierdzeń, które znajdują przecież pełne pokrycie w praktyce funkcjonowania omawianego narzędzia, istnieje co najmniej ciche przyzwolenie na to, aby z góry pogodzić się z niedoskonałością części podawanych w nim informacji. Mówiąc wprost: wpisy cieszące się mniejszą popularnością mogą – z uwagi na ich ograniczone „zasięgi” – zawierać merytoryczne uchybienia, a nawet błędy. Zauważmy, że jest to nie do pomyślenia w przypadku opracowań drukowanych. Recenzowane encyklopedie – np. Encyklopedia PWN lub Encyklopedia Britannica – nie zawierają raczej tego rodzaju mankamentów i to bez względu na popularność, jaką cieszą się opracowane w nich hasła. Oczywiście błędów w opracowaniach drukowanych, często zresztą dostępnych online, nigdy nie da się wykluczyć, ale nikt nie zakłada lub dopuszcza ich istnienia tylko dlatego,

---

²⁷ Ibidem.

²⁸ A.S. Bruckam, op. cit., s. 96.

²⁹ D. Fallis, *Toward an Epistemology of Wikipedia*, „Journal of the American Society for Information Science and Technology” 2008, 10, s. 1669–1770.

że znalazły się one w bardziej hermetycznych hasłach, do których czytelnicy sięgają statystycznie rzadziej.

Powyższe zastrzeżenia nie przekreślają od razu całego zamysłu Wikipedii. Przyznajmy jednak, że brzmią dość pesymistycznie, gdyż czynią ją ryzykownym narzędziem poznania. Nigdy nie wiadomo, czy wykorzystywane wpisy nie zostały zmanipulowane. Można więc zapytać, co zrobić, aby lepiej rozpoznać i oddzielić wpisy rzetelne od niewiarygodnych.

Istnieją dwie główne koncepcje, których wdrożenie umożliwiłoby właściwą ocenę poszczególnych wpisów. Trwają nad nimi dyskusje, podejmuje się próby ich praktycznej aplikacji także w konkurencyjnych wobec Wikipedii systemach. Najprostsze rozwiązanie stanowi walidacja opracowanych haseł poprzez oznaczenie artykułu jako „dobrego” przez tzw. zaufanego użytkownika. Nieco bardziej skomplikowany wariant tej wersji zakłada ocenę artykułów przez recenzentów i odpowiednią agregację danych. Dostrzeganą wadą jest w tym przypadku istotny nakład pracy recenzentów oraz fakt, że Wikipedia w prezentowanej formule może być narażona na spamowanie. W drugiej grupie znajdują się propozycje, aby wpisy nie podlegały ocenom. W tym ujęciu chodzi raczej o szacowanie jakości informacji przez obliczanie metryk na podstawie metadanych zarejestrowanych i przechowywanych przez Wikipedię³⁰.

W rzeczywistości korzystający z Wikipedii, jeśli tylko jego postawa nie sprowadza się do bezrefleksyjnego powielania zawartych w niej informacji, jest zmuszony samodzielnie dokonywać oceny merytorycznej rzetelności poszczególnych wpisów (*fact-checking*). Służy temu system szeregu subiektywnych założeń, mających samych w sobie charakter niekiedy skrajnie ocenny. Wskazuje się, że po pierwsze, ważna jest częstotliwość, z jaką wpis był edytowany; zbyt częsta edycja potwierdza problem z porozumieniem – w znaczeniu: konsensusem – co do jego treści. Drugie zagadnienie to kwestia wagi edycji. Drobne edycje, np. poprawa stylu lub gramatyki, nie powinny być niepokojące. Problem pojawia się, gdy dochodzi do nadmiernych edycji kluczowych faktów, na których opiera się dany wpis. Po trzecie, warto ustalić, czy w odniesieniu do wpisu nie toczyły się tzw. bitwy edycyjne, w których rywalizowano o kontrolę nad zawartością określonego wpisu. Po czwarte, zbadania wymaga kwestia aktów wandalizmu w stosunku do wpisu. Częste akty wandalizmu mogą spowodować, że czytelnik zetknie się z późniejszą wersją wpisu, która została np. zmanipulowana. Podważa to jej wiarygodność. Po piąte, warto dokonać oceny, czy wpis obejmuje głównie fakty, czy też składa się raczej z opinii.

³⁰ B. Luyt, T.C.H. Aaron, L.H. Thian, C.K. Hong, *Improving Wikipedia's Accuracy: Is Edit Age a Solution?*, „Journal of the American Society for Information Science and Technology” 2008, 2, s. 319.

W ostatnim z wymienionych przypadków jego wartość poznawczą można zakwestionować. I wreszcie po szóste, należy przyglądać się wpisom pod kątem powoływania (cytowania) w nich źródeł³¹.

Ocena wiarygodności hasła nie należy do czynności prostych, gdyż bardzo często nie sposób na pierwszy rzut oka jednoznacznie przesądzać o jego rzetelności. Akty wandalizmu – np. fałszowanie danych czy faktów, manipulowanie treścią – powodują, że korzystanie z Wikipedii jest zawsze obarczone ryzykiem. Wśród znakomicie zredagowanych pod względem merytorycznym wpisów znajdują się niestety wpisy dotknięte jakimiś wadami. Ich identyfikacja wiąże się z dużymi kosztami poznawczymi, co może zniechęcać do tego źródła wiedzy.

Jeżeli więc pozyskiwanie informacji z Wikipedii wymaga tyle zachodu i jest angażujące, to nasuwa się pytanie o ekonomię korzystania z niej. Czy nie lepiej docierać do źródeł pisanych i bezpośrednio tam poszukiwać określonych informacji? Czy powołując Wikipedię, warto ryzykować, że przedstawione w niej fakty mogą być do jakiegoś stopnia zmanipulowane? Czy nie lepiej po prostu wyzbyć się tych dylematów i nie podpierać się Wikipedią w wypowiedziach zwłaszcza tak istotnych, jak publicznie dostępne orzeczenia sądowe?

Jeżeli Wikipedia ma stanowić jedynie swego rodzaju ornamentykę, dodatek – i tylko w takim celu podmiot stosujący prawo sięga do jej treści – to być może należałoby po prostu zrezygnować z jej cytowania. Skoro można dotrzeć do właściwego źródła, to w zasadzie do czego potrzebna jest Wikipedia? Jeśli natomiast coś zostało napisane poza Wikipedią, powoływanie się na nią w wypowiedzi nie ma najmniejszego sensu. Z kolei w wyjątkowej sytuacji, gdy określona informacja znajduje się tylko w Wikipedii, można byłoby dopuścić jej cytowanie, ale z wyraźnym wytłumaczeniem, dlaczego autor wypowiedzi się na to zdecydował. Można więc zauważyć, że korzystanie z Wikipedii będzie uzasadnione, a nawet pożądane, aby uzyskać jakiś punkt wyjścia w dalszych poszukiwaniach materiałów źródłowych. Zatem w prezentowanym tutaj ujęciu zakres korzystania z Wikipedii w gruncie rzeczy sprowadza się do narzędzia zastępującego – i to tylko do pewnego stopnia – klasyczną kwerendę źródłową.

Sama możliwość korzystania z dobrodziejstwa rozmaitych baz wiedzy online, które bardzo często posiadają niezwykle atrakcyjne zasoby, powoduje, że zapominamy o tym, iż w proces konstrukcji wypowiedzi formułowanych także w ramach wymierzania sprawiedliwości (uzasadnienia orzeczeń sądowych), wpisuje się zarówno intelektualny, jak i fizyczny wysiłek polegający na żmudnym poszukiwaniu treści. Ten proces – dotarcie najpierw do materiału analitycznego,

³¹ J.L. Gerken, *op. cit.*, s. 224–225.

a potem jego selekcja – może być usprawniany, ale żeby był rzetelny, powinien zakładać jakieś minimum obcowania z pierwotnymi źródłami poznania. Nie ma nic złego w pomaganiu sobie owocami technologicznego postępu, dopóki nie bazujemy na nich w sposób bezrefleksyjny. W tym kontekście można określić Wikipedię jako pierwszorzędne źródło poznania – wtedy, gdy daje ona asumpt do dalszych poszukiwań materiału źródłowego oraz analitycznego; w tym ujęciu Wikipedia nie jest nośnikiem wiedzy *per se*, lecz stanowi początkowy punkt gromadzenia informacji. Dlatego też należy w pełni zaakceptować pogląd wyrażony w głosowanym wyroku, zwłaszcza że skład orzekający dysponował informacjami umożliwiającymi rezygnację z powoływania zasobów Wikipedii.

Bibliografia

Literatura

- Barnett E., Baer R., *Embracing Wikipedia as a Research Tool for Law: To Wikipedia or Not to Wikipedia*, „The Law Teacher” 2011, 2.
- Basińska-Cedro I., *Postępowanie naprawcze*, [w:] P. Jarzyński (red.), *Inwestycje budowlane w praktyce*, Warszawa 2022.
- Bieliński J., Tomczyńska A., *Etos nauki we współczesnej Polsce*, „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” 2019, 1–2.
- Bruckam A.S., *Czy można ufać Wikipedii? Społeczności internetowe i konstrukcja wiedzy*, Warszawa 2022.
- Fallis, D., *Toward an Epistemology of Wikipedia*, „Journal of the American Society for Information Science and Technology” 2008, 10.
- Frost-Arnold K., *Wikipedia*, [w:] D. Coady, J. Chase (red.), *The Routledge Handbook of Applied Epistemology*, Abingdon–Routledge 2018.
- Gerken J.L., *How Courts Use Wikipedia*, „Journal of Appellate Practice and Process”, 2010, 1.
- Gorzowska K.M., *Odpowiedzialność za działania sztucznej inteligencji*, [w:] A. Kidyba, A. Olejniczak (red.), *Nowoczesne technologie. Szansa czy zagrożenie dla funkcjonowania przedsiębiorców w obrocie prawnym i postępowaniach sądowych*, Warszawa 2022.
- Grzybczyk K., *Skradziona kultura. Jak Zachód wykorzystuje cudzą własność intelektualną*, Warszawa 2021.
- Jemielniak D., *Życie wirtualnych dzikich. Netnografia Wikipedii, największego projektu współtworzonego przez ludzi*, Warszawa 2013.
- Kappes A., *Podmiotowość prawna sztucznej inteligencji. Rzeczywista potrzeba czy kreacjonizm prawniczy?*, [w:] S. Byczko, A. Kappes, B. Kucharski, U. Promińska (red.), *Non omne quod licet honestum est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera*, Warszawa 2022.
- Kousha K., Thelwall M., *Are Wikipedia Citations Important Evidence of the Impact of Scholarly Articles and Books?*, „Journal of the Association for Information Science and Technology” 2017, 3.

Luyt B., Aaron T.C.H., Thian L.H., Hong C.K., *Improving Wikipedia's Accuracy: Is Edit Age a Solution?*, „Journal of the American Society for Information Science and Technology” 2008, 2.

Matarewicz J., *Świadczenia złożone w VAT. Zasady stosowania z przykładami nieprawidłowości i nadużyć*, Warszawa 2020.

Murley D., *In Defense of Wikipedia*, „Law Library Journal” 2008, 3.

Peoples L.F., *The Citation of Wikipedia in Judicial Opinions*, „Yale Journal of Law & Technology” 2009, 1.

Szwedowska M., *Mediacje grupowe – na przykładzie Kręgów Naprawczych według koncepcji Dominika Bartera*, [w:] C. Rogula, A. Zemke-Górecka (red.), *Mediacja w praktyce mediatora i pełnomocnika*, Warszawa 2021.

Wyczik J., *Hazard w e-sporcie. Wybrane zagadnienia*, [w:] K. Grzybczyk (red.), *E-sport. Prawne aspekty*, Warszawa 2021.

Orzeczenia

Wyrok NSA z dnia 22 czerwca 2007 r., sygn. akt II GSK 50/07, LEX nr 338609.

Wyrok WSA we Wrocławiu z dnia 22 czerwca 2005 r., sygn. akt I SA/Wr 3168/03, LEX nr 715640.

Wyrok WSA w Białymstoku z dnia 16 stycznia 2020 r., sygn. akt I SA/Bk 692/19, LEX nr 2773841.

Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 21 października 2020 r., sygn. akt II SA/Gl 640/20, LEX nr 3096456.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 listopada 2021 r., sygn. akt VI SA/Wa 1754/21, LEX nr 3350043.